
Videokommunikáció alkalmazása a börtönügyben

Juhász Zsuzsanna*

1. Bevezető

napjainkban a különféle videokommunikációs megoldások egyre nagyobb teret hódítanak a büntető igazságszolgáltatásban is. A büntetőügyek számának emelkedésével párhuzamosan mind nagyobb az igény olyan technológiák alkalmazására, amelyek a hatékonyság növelése mellett a költségek csökkenésével párosulnak. A tárgyalótermek és a másik biztosított végpont közötti speciális audiovizuális eszközökkel lebonyolított távtárgyalások mellett a büntetés-végrehajtási környezetre fókuszálva utalhatunk az ún. videolátogatások gyakorlatára, valamint a fogvatartottak egészségügyi ellátásának új dimenzióját jelentő telemedicina alkalmazására. Az ünnepelt előtt tisztelgő tanulmány ezen telekommunikációs módozatok rövid bemutatására, börtönkörnyezetre gyakorolt hatásuk ismertetésére tesz kísérletet.

2. Távtárgyalások

A nemzetközi szakirodalom által legismertebb formájában videokonferencia-tárgyalásnak elnevezett jogintézmény¹ alapját a videokonferencia-technológia adja, amely lehetővé teszi, hogy két vagy több személy elkülönült helyeken, de valós időben lássa, hallja egymást, illetve beszélhessenek egymással. A bírósági tárgyalótermekből lebonyolított videokonferenciák jogi háttere honi viszonylatban az 1998. évi XIX. törvényben zártcélú távközlő hálózat útján tartott tárgyalások elnevezéssel jelent meg.² A 2003. július 01-jétől létező jogintézmény akkori

* Egyetemi docens, Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Bűnügyi Tudományok Intézete

¹ A nemzetközi szakirodalomban igen változatos terminológia érvényesül: a video link, telelaw, telejustice kifejezések mellett a magyar nyelvben is elő-előkerül a cyber bíróságokra, virtuális vagy kiterjesztett bíróságokra utalás.

² A jogintézményt a 2002. évi I. törvény 146. §-a iktatta be.

formájában tanúvédelmi eszközként funkcionált, lévén a tanú, és csak kivételes esetben a terhelt kihallgatásánál nyert, nyerhetett alkalmazást. Ez egyúttal azt is jelentette, hogy az előbb említett személyi körön kívül nem volt bevezethető, további bizonyítási cselekményeket ilyen formában nem lehetett elvégezni és más tárgyalási szakasz sem volt megtervezhető ebben a konstrukcióban.³

A hatályos büntetőeljárás törvény több ponton is változást hozott e jogintézménnyel összefüggésben: az elnevezésbeli változáson túlmenően a szabályozás keretei egyértelműen kitágultak. Ez jelenti egyrészt az alanyi kör bővülését, azaz jelenleg már nem csupán a tanú, illetve a terhelt vonatkozásában kerülhet sor a telekommunikációs eszköz használatára, hanem az egyebek mellett alkalmazható a szakértők, tolmácsok esetében is. Az eljárási cselekmény nem korlátozódik a bírósági szakra, illetve a kihallgatásra, hanem az eljárás bármely szakaszában és valamennyi eljárási cselekménynél alkalmazható. Ilyenformán a jogintézmény eredeti tanúvédelmi funkciója helyébe az eljárási cselekményen való jelenlét biztosításának kívánalma került, a tanúvédelem járulékos hatásként jelenik meg.⁴ Az eljárási cselekmény helyét tekintve pedig a korábbi kizárólagosan két helyszínre megfogalmazott és leszűkített megközelítést (kihallgatást biztosító bíróság – fogvatartást végrehajtó intézet) egy elviekben sokkal tágabb váltotta fel, amely már kitűzött/ügyészség, nyomozóhatóság által megjelölt és elkülönített helyszínt jelöl meg.

A távmeghallgató rendszer elgondolása 2014-ben vetette fel a büntetőeljárás során fogva lévő terheltek, tanúk kihallgatásának olyan módozatát, amelynél a videokommunikáció a bírósági tárgyalóterem és a fogvatartó büntetés-végrehajtási intézet között kerül kiépítésre. Ezzel összefüggésben fontos utalni arra, hogy a régi Be. elrendelési okként fogva lévő terheltek, illetve tanúk vonatkozásában a tárgyaláson való megjelenés közbiztonságot veszélyeztető voltát emelte ki. Azokban az esetekben volt ilyenformán alkalmazható a videokonferencia-rendszer, amikor a kihallgatandó fogvatartott szökésétől kellett alaposan tartani. Az új Be. alapján a bíróság már csak különösen indokolt esetben mellőzheti a telekommunikációs eszköz használatát egyrészt a fogva lévő tanú vagy terhelt jelenlétét igénylő eljárási cselekmény esetén, valamint a letartóztatás meghosszabbítása vagy fenntartása tárgyában tartott ülésen, feltéve, hogy a telekommunikációs eszköz használatának a feltételei fennállnak [Be. 122. § (3) bek. b)-c)].

Utóbbi feltétel kapcsán elmondható, hogy a bv. szervezet valamennyi büntetés-végrehajtási intézet vonatkozásában kiépítette a végponti eszközhálózatot, így jelenleg a bíróságok és egyéb szervek,⁵ illetve fogva lévő terhelt, valamint tanú esetén a végrehajtó büntetés-végrehajtási intézet közötti egyidejű kép- és hangkapcsolat teszi lehetővé az eljárási cselekményen való részvételt.

³ E témáról részletesen olvashatunk GÁCSI Anett Erzsébet: Büntetőtárgyalás tartása zártcélú távközlő hálózat útján. *Acta Universitatis Szegediensis. Forum: Acta juridica et politica* 2. 2017. 5–24.

⁴ GÁCSI: i.m. 21.

⁵ Az ügyészség és a nyomozó hatóság eljárása esetén az új Be. a telekommunikációs eszköz használatát – a 122. § (2) bekezdésében megfogalmazottak kivételével – kötelezővé teszi [122. § (1) bek.].

A rendszer koordinációját az ún. központi foglalási modul végzi, amely biztosítja, hogy a távmeghallgatásra az előzetesen rögzített időszávban és a megjelölt végpontok között kerüljön sor. Abban az esetben, ha az elítélt jelenlétét telekommunikációs eszköz útján több büntetőügy kapcsán kellene ugyanazon időpontban biztosítani, a Bv. Szabályzat alapján [16/2014. (XII. 19.) IM rendelet a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól 81/A. §] az időbeli összeütközés miatt a fogvatartó intézet oldalán értesítési kötelezettség keletkezik az eszköz használatát elrendelők irányába. A büntetés-végrehajtási intézet számára elsősorban az elrendelők közötti egyeztetés lesz az összeütközés feloldása érdekében az irányadó. Ha az összeütközés bíróságot, illetve más szervet (ügyészséget, nyomozó hatóságot, közvetítőt) érintene, a jogszabály elsőbbséget a bírósági rendelkezésnek tulajdonít.

Az első távmeghallgatás lebonyolítása 2018. május 25-én történt az Egri Törvényszék és a Heves Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet között feltételes szabadságra bocsátás tárgyában indult büntetés-végrehajtási ügyben. Az azóta eltelt időszakban több ízben is sort került szoftverfrissítésre, illetve egy terheléses teszttel is próbára tették a rendszert, tekintettel arra, hogy valamennyi büntetés-végrehajtási intézetet egyszerre jelentkeztették be.⁶

A videokonferencia-tárgyalások kiértékelése honi viszonylatban, illetve külföldön. Szükségszerűen felmerülő kérdés, hogy a távmeghallgatási rendszer milyen előnyös, illetve esetleges hátrányos vonásokkal rendelkezik. Az előnyöket számba véve egyértelműen kiemelhető, hogy csökkenthető a kör- és célszállításban érintett fogvatartotti kör, ami a rendszer költséghatékonyágát nyomatékosítja. Itt egyrészt utalhatunk a felmerülő útiköltségek megtakarítására, az időtényezőre, a személyi állomány szolgálatszervezésére gyakorolt hatásra, illetve jelentős biztonsági kockázatot jelentő fogvatartottak vonatkozásában olyan járulékos költségekre, amelyek speciális szállítójárművek igénybevetelével, a szükséges rendőri kísérettel összefüggésben megspórolhatók, kiküszöbölhetők. Ugyancsak döntő szempont és alkalmazás melletti érv a rendszer biztonsági kockázatot csökkentő volta. Az a körülmény ugyanis, hogy a fogvatartottak mozgására csak az adott intézményen belül kerül sor, az egyébként felmerülő biztonsági kockázatot egyértelműen pozitívan befolyásolja, minimalizálja. Mindez egyúttal azzal is jár, hogy csökkenthető a személyi állomány leterheltsége. A fogvatartott oldaláról nézve kiemelhető, hogy nem kell újból befogadási eljáráson átesnie, illetve csak az eljárási cselekmény napján marad ki a munkavégzésből, oktatásból, szakképzésből.

A pozitívumok hangoztatása mellett két negatív megközelítésre is illendő rámutatni: honi viszonylatban megjelentek olyan bv. bírói kritikák, miszerint a kamerán keresztül nem lehet feltétlenül megfelelő személyes benyomást kialakítani például azzal összefüggésben, hogy igazi-e a fogvatartott által tanúsított megbánás. Ebből adódóan a döntés meghozatala során a bírák kénytelenek a

⁶ BOGOTYÁN Róbert: Telekommunikációs eszközök alkalmazása a büntetés-végrehajtásban, az igazságszolgáltatás és a jogérvényesítés hatékonyságának növelése céljából. *Börtönügyi Szemle*, 2018/4. 22–23.

szubjektív előterjesztésre hagyatkozni.⁷ Másrésről az a körülmény, hogy választása szerint a védő az elkülönített helyszínen, illetve a kitűzött helyszínen is jelen lehet [Be. 123. § (2) bek.], azon esetekben, amikor a védő inkább a bíróságot preferálja, egyértelműen nehezkesebbé teszi a fogvatartottal való kommunikációt.

A nemzetközi tapasztalatok ugyancsak azt mutatják, hogy ezen technológiai megoldás népszerűsége a költségmegtakarításban és a biztonsági megfontolásokban keresendő. E szempontokat is figyelembe véve a legtöbb értékelő vélemény elfogadja miszerint a „virtualizáció” megkerülhetetlen, de számos korlátra is felhívják a figyelmet. Így például egy manchesteri kísérleti projekt feltárta, hogy a hatékonyság fontos összetevője a technológiát alkalmazó személyi állomány megfelelő felkészültsége, miként a legtöbb negatív visszajelzés éppen ezzel összefüggésben érkezett.⁸ Többen utalnak arra, hogy a videokommunikáció személytelen, gyakorlatilag elidegeníti a megvádolt személyt a bíróságtól és egyúttal akadályozza a jogi képviselővel való kapcsolatot is.⁹ *Donoghue*¹⁰ egyenesen kiemelte, hogy a telekommunikációs eszközök alkalmazása megnövelheti a beismerő vallomások számát és azokban az esetekben, ha a fogvatartott és védője nem tudnak megfelelően kommunikálni egymással, a gyanúsítottak olyat is beismerhetnek, amit nem tettek volna meg a védő jelenlétében. *Ward*¹¹ arra utalt, hogy a videokommunikációval sokkal nehezkesebbé válik például annak megállapítása, felbecsülése, hogy a terheltnek milyen egészségügyi vagy terápiás szükségletei vannak. *Rowden és kollégái*¹² rámutattak arra is, hogy a jogi képviselők meglátása szerint az ügyfeleik nincsenek tudatában az eljárás súlyának, mivel azt a videokapcsolatra tekintettel informálisnak és valóságosítlennek érzik. A bíró és a védelem interakciója, az egyes tárgyalótermi szereplők testbeszéde és a köztük feszülő erő dinamikája elenyészhet azáltal, hogy a terhelt az eseményeknek csak képernyőn keresztül szemlélője. *Kluss*¹³ úgy fogalmazott, hogy a távtárgyalás dehumanizálhatja a fogvatartottat és ez súlyosabb ítélettel is párosulhat. Ennek oka pedig abban keresendő, hogy az ítélelbíró a videokapcsolatnál kisebb eséllyel veszi fontolóra az érintett személy életkörülményeit, a bebörtönzés rá és hozzátartozóira gyakorolt kihatásait.

⁷ Kúria Büntető Kollégium, Joggyakorlat-elemző csoport: *A büntetés-végrehajtási bírói gyakorlat, különös tekintettel a reintegrációs őrizetre. Összefoglaló vélemény.* 2017. 11.

https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemeny_8.pdf (2019.05.20.)

⁸ PLOTNIKOFF, Joyce – WOOLFSON, Richard: *Evaluation of Video Link Pilot Project at Manchester Crown Court.* Final Report. 20 April 2000. 3. <http://lexiconlimited.co.uk/wp-content/uploads/2018/03/Videolink-Crown.pdf> (2019.05.20.)

⁹ WALSH, Tamara: Video links in youth justice proceedings: when rights and convenience collide. *Journal of Judicial Administration*, 27(4) 2018. 161., 181.

¹⁰ DONOGHUE, Jane: The Rise of Digital Justice: Courtroom Technology, Public Participation and Access to Justice. *Modern Law Review* (80)6 2017. 995.

¹¹ WARD, Jenni: Transforming 'Summary Justice' Through Police-led Prosecution and 'Virtual Courts': Is 'Procedural Due Process' Being Undermined? *The British Journal of Criminology* (55)2 2015. 354.

¹² ROWDEN et al.: Sentencing by videolink: up in the air? *Criminal Law Journal* (34) 6 2010. 376–377.

¹³ KLUSS, Susan: Virtual justice: the problems with audiovisual appearances in criminal courts. *Law Society Journal* (46)4 2008. 51.

3. Videolátogatások

A videolátogatások alatt interaktív videokommunikációt kell érteni, amely vagy a már bevált videokonferencia-technológiát alkalmazza, vagy olyan virtuális software programokon alapul, mint például a Skype. Ez a fajta kommunikációs megoldás többek között lehetővé teszi a külvilággal való kapcsolattartást azon esetekben, amikor a távolság, a költségek vagy más tényezők (például időskor, egészségügyi állapot vagy a fogvatartott elkülönített elhelyezése) a személyes találkozásokat akadályozzák, illetve egyúttal a hagyományos találkozások kiegészítésére is szolgál(hat).

Annak függvényében, hogy a „látogatásokra” helyileg hol kerül sor, a videolátogatásoknak alapvetően három modellje különül el egymástól. Egyrészt létezik a közösségi modell, amelynek lényege, hogy a büntetés-végrehajtási intézettel együttműködve a látogatók lakóhelye szerinti közintézmények adnak otthont a video-beszélgetéseknek. Másodsorban a videobeszélgetés/látogatás lebonyolítható a látogatók saját lakhelyén, illetve működik a végrehajtási modell, amelynél a végrehajtási intézetben, de nem személyesen kerül sor a látogatásra.¹⁴ Ez utóbbit alkalmazza például többek között Új-Mexikó, ahol a fogvatartott és látogatója között a videokamerán keresztül történő látogatás/beszélgetés az intézeten belül akkor lehetséges, ha a fogvatartott számára a személyes látogatás valamely okból nem engedélyezett.¹⁵

A büntetés-végrehajtási közegben a bevezetésére elsőként az USA-ban került sor, a legrégebbi, azóta is folyamatosan működő virtuális látogatási lehetőséget Pennsylvania biztosítja. Az ottani büntetés-végrehajtási szervezet és a helyi nonprofit börtönegyesület partnersége nyomán az egyesület irodájában alakítottak ki egy családbarát helyiséget, ahol a családtagok havonta 55 perc tartamú látogatást „foglalhattak le”. A virtuális látogatás pozitív visszhangot kapott mind a fogvatartottak, mind pedig a személyi állomány részéről. Utóbbiak hatékony magatartás-szabályozó eszközként tekintettek rá, figyelemmel arra, hogy a programban való részvétel feltétele a fogvatartott jó magaviselete volt.¹⁶

Pennsylvania-ban jelenleg is csak a meghatározott régiókban és kijelölt helyeken lehetséges a videolátogatás, azaz a közösségi modell érvényesül és nincs mód a látogatók otthonából történő kommunikációra. Az egyes látogatások ingyen vehetők igénybe, maximálisan 50 perc tartamúak és azokon egyszerre legfeljebb három személy lehet jelen.¹⁷

Az USA-ban ezt a fajta kommunikációs formát jellemzően kísérleti programként indították el a családdal való kapcsolattartás elősegítésére. 2014-ben már 43 tagállamban, több mint 500 fogvatartási helyen biztosították.¹⁸ Annak ellenére,

¹⁴ U.S. Department of Justice, National Institute of Corrections 2014. 23.

¹⁵ New Mexico Corrections Department: Offender Family Guidebook, 13.

https://cd.nm.gov/ocs/docs/Offender_Family_Guidebook.pdf (2019.05.21.)

¹⁶ BOUDIN, Chesa – STUTZ, Trevor – LITTMAN, Aaron: Prison visitation policies: A fifty-state Survey. *Yale Law & Policy Review* 149 (2013). 181–182.

¹⁷ <https://www.cor.pa.gov/family-and-friends/Pages/Virtual-Visitation.aspx> (2019. 05. 21.)

¹⁸ RABUY, Bernadette – WAGNER, Peter: *Screening out family time: the for-profit video visitation industry in prisons and jails*. A Prison Policy Initiative report. January 2015. 4.

hogy viszonylag hosszú idő telt el a bevezetés óta, relatíve kevés információ van hatékonyságára nézve részint önálló, részint pedig a személyes látogatásokkal való együttes alkalmazását tekintve. Az e tárgykörben folytatott kezdeti vizsgálódások¹⁹ egyrészt azt sejtették, hogy a videolátogatások gyors elterjedése és népszerűsége nyomán csökkenni fog a felek közötti hagyományos látogatások száma. Ezzel szemben mások úgy vélekedtek, hogy éppen ellenkező hatást vált ki, nevezetesen pozitívan befolyásolja a személyes látogatásokat, tekintettel arra, hogy javítja a családdal és a barátokkal való kapcsolattartást.

Az jelenleg leszögezhető, hogy optimális esetben a személyes és a videolátogatásokat egyaránt biztosító börtönkörnyezet nemcsak megőrzi azokat az előnyös vonásokat, amelyekkel a személyes látogatások rendelkeznek, hanem azokat tulajdonképpen kiegészíti, lehetőség szerint növeli. A családi kötelek megtartása, illetve erősítése mellett ugyancsak pozitívumaként említhető, hogy előidézheti a költségek csökkentését, amennyiben a személyi állomány kevesebb munkaórát kell, hogy fordítson például a fogvatartottak mozgására, a látogatások, látogatók ellenőrzésére, tiltott tárgyak keresésére.²⁰ Mindemellett a tiltott tárgyak fogvatartottak számára történő átadása e technológia alkalmazásával gyakorlatilag kiküszöbölhető.

A személyes találkozások számának visszaesése esetén enyhülhet a látogatási központok túlszűfolttsága is, amely kedvezően befolyásolhatja a látogatók, a személyi állomány és a fogvatartottak biztonságérzetét. Amennyiben pedig kevesebb fogvatartott mozgásával kell számolni, a végrehajtási személyzet nagyobb figyelmet szentelhet a rend és a biztonság fenntartására.

A látogatók oldaláról nézve mindenképpen kiemelendő, hogy nem kell átesniük a sok esetben kellemetlen, nyomasztó ellenőrzéseken, s különösen gyermekek vonatkozásában a beléptetési procedúra miatti félelem, szorongás elkerülhető. Emellett olyan életkorú gyermekek is részesei lehetnek a virtuális látogatásoknak, akik egyébként a látogatófogadási előírásoknak nem feltétlenül felelnének meg. Ez a kommunikációs megoldás a látogatási órák rugalmas ütemezését is lehetővé teszi. Különösen alkalmas lehet például az iskoláskorú gyermekekkel kapcsolatban, tekintettel arra, hogy ők a hagyományos látogatási órák alatt általában az iskolában vannak. Emellett egyes esetekben a videolátogatások a személyes látogatásokat kiegészítve mint további kapcsolattartási lehetőség vehetők igénybe.

Az előnyös vonások körében fontos kiemelni azt is, hogy ez a kommunikációs csatorna nemcsak a családtagokkal, barátokkal való kapcsolat fenntartását teszi lehetővé, hanem a különféle közösségi szolgálatokkal, munkáltatókkal való kapcsolatfelvételt is szolgálja, így elősegítheti a társadalomba való visszailleszkedést és hozzájárulhat a visszaesés csökkenéséhez.²¹

¹⁹ Vö.: CAMPBELL, Debbie: Web-Based Inmate Visitation Improves Security and Access in Washoe County, Nevada. http://community.nicic.gov/blogs/national_jail_exchange/archive/2012/11/01/web-based-inmate-visitationimproves-security-and-access-in-washoe-county-nevada.aspx (2019.05.21.)

²⁰ U.S. Department of Justice, National Institute of Corrections: *Video visiting in corrections: benefits, limitations and implementation considerations*. December, 2014. 10.

²¹ U.S. Department of Justice, National Institute of Corrections: i.m. 3–19.

A számtalan kedvező vonás mellett a videolátogatások korlátokkal is rendelkeznek, így nem minden esetben alkalmas kommunikációs eszközök. Ilyen korlátot jelenthet többek között, ha a családtagok nem rendelkeznek saját számítógéppel vagy megfelelő internetkapcsolattal. Ebben az esetben tehát számukra a közösségi vagy a végrehajtási modell jöhet számításba, ami azonban utazással, utazási költségekkel jár. Az otthoni videolátogatások emellett nem ingyenesek: az egyes büntetés-végrehajtási intézetek különböző díjakkal,²² és időtartamokkal biztosítják a kommunikációt, bár a legtöbb látogatás 30 perc tartamú.²³

Azon felül, hogy a családtagok által fizetendő díjak esetenként igen jelentősek, a legtöbbit hivatkozott negatívum a személytelenség. A hagyományos látogatási formákat támogatók úgy vélik, hogy a videolátogatások kevésbé intímek, a hozzátartozók a képernyőn keresztül sokkal nehezebben tudják felmérni szerettük állapotát és a szemkontaktus hiánya alapvető hiányossága az új technológiának.

Potenciális árnyoldalként felvetődik, hogy a végrehajtási intézetek a sok pozitív vonásra tekintettel visszaszorítják a hagyományos látogatások alkalmazását, és nem tulajdonítanak különösebb jelentőséget a lakóhelyhez, családhoz közeli elhelyezés kívánalmának sem. Idén márciusban a Newton Megyei Seriffi Hivatal például bejelentette, hogy a letartóztatottak és hozzátartozóik az addigi üveg válaszfalon keresztül történő személyes beszélgetések helyett a jövőben csak videobeszélgetések formájában érintkezhetnek egymással. Így a családtagok otthonukból tarthatják bebörtönzött rokonaikkal a kapcsolatot a video-csevegéseket lehetővé tevő okostelefonokon, táblagépeken, illetve számítógépen vagy felkereshetik a letartóztatottat a fogvatartó intézetben, de a kommunikáció ebben az esetben is a video chat portálokon keresztül bonyolódik. Fő szempontként azt jelölték meg, hogy a fogvatartottak látogatóhelyiségekhez történő mozgatása, a látogatás ellenőrzése jelentős munkaterhet rótt a személyi állományra, ami egyúttal számottevő biztonsági kockázatot is magában rejtett mind az alkalmazottak, mind pedig a többi fogvatartott számára. A módszert kritikával illetők a személyes jelenléten alapuló kapcsolattartás fontosságát emelik ki és rámutatnak a kibontakozó dehumanizáló folyamatra.²⁴

4. Telekommunikációs technológia az egészségügyi ellátás területén

Napjainkban egyre inkább fellelhetők az olyan egészségügyi szolgáltatások is, amikor a beteg, illetve az egészségügyi ellátást biztosító személy nem találkoznak közvetlenül, hanem online, a képernyőn keresztül történik a diagnosztizálás, a tanácsadás, illetve a terápiás eljárás. A telemedicinának elkeresztelt új technológia lehetővé teszi, hogy a vizit a beteg, illetve az egészségügyi személyzet között a

²² JPay: Availability & pricing, <http://www.jpayers.com/pavail.aspx> (2019.05.21.)

²³ JPay: Video Visitation, <https://www.jpayers.com/pvideovisit.aspx> (2019.05.21.)

²⁴ KARST, Rayna: Mo. jail video-only visitation policy draws praise, criticism. April 8, 2019. <https://www.correctionsone.com/video-visitation-systems/articles/482477187-Mo-jail-video-only-visitation-policy-draws-praise-criticism/> (2019.05.21.)

tényleges térbeli különbözőség ellenére valós időben történjen. A módszer célja az ellátás gyorsabb igénybevétele, a szakellátás hozzáférhetőbbé tétele, a földrajzi távolságok és az időtényező áthidalása, a költségek csökkentése.²⁵

A videokonferencia technológiára épülő telemedicina immár megtalálható a börtönkörnyezetben is. Amíg az USA-ban széleskörű alkalmazásról lehet beszélni,²⁶ addig európai viszonylatban egy 2015 áprilisáig folytatott vizsgálat szerint 28 EU tagállamból mindösszesen 11-ben volt jelen, elsősorban az északi, illetve nyugat-európai országokban.²⁷ A leggyakrabban alkalmazott szolgáltatás a teleradiológia volt, amelyet a telepszichiátria, illetve a tele-EKG követett. Mindösszesen két országban kapott helyet a telemedicina a bőrgyógyászat, illetve egyben a cukorbetegség ellátása területén.²⁸ A kutatás egyértelműen pozitív példaként tett említést a hollandiai Dordrecht végrehajtási intézet projektjéről, amely 2008 óta biztosítja a fogvatartottak bőrgyógyászati ellátását a telemedicina alkalmazásával. A kísérleti jelleggel indult kezdeményezés napjainkban már szerves részét képezi a börtön egészségügyi ellátásának.

Az Egyesült Királyságban jelenleg 12 büntetés-végrehajtási intézet 23 szakterületen biztosítja a szolgáltatást a fogvatartottaknak.²⁹ Az eljárás az alapellátás mellett lehetővé teszi, hogy a börtön egészségügyi személyzete akut ellátást igénylő helyzetekben szakorvosi tanácsot kérjen, illetve megerősítse a diagnózist vagy újat állítson fel. Többek között dietetikusok nyújtanak virtuális konzultációt az egészségügyi létesítményekben, illetve a végrehajtási intézetek egészségügyi központjaiban elhelyezett videokonferencia-eszközök segítségével. Szükség esetén a dietetikusok vizsgálatot is végezhetnek közeli felvételt rögzítő kézi kamera alkalmazásával.

E technológiai megoldás nemcsak gyorsabb konzultációt tesz lehetővé, hanem költséghatékony is azáltal, hogy csökkenti a fogvatartottak kórházba szállításával, kíséretével, felügyeletével kapcsolatos költségeket.³⁰ A Kaliforniai Büntetés-végrehajtási Szervezet például a telemedicina felnőttkorú fogvatartottak körében

²⁵ YOUNG, D. Jeremy – PATEL, Mahesh: HIV subspecialty care in correctional facilities using telemedicine. *Journal of Correctional Health Care* 21(2) 2015. 179.

²⁶ Egy, a 2000-es évek elején folytatott vizsgálat szerint nemzeti szinten 88 telemedicina-program futott, ezek 1/3-a a végrehajtási intézetekben. LANNEN BRADY, Jody: Telemedicine behind bars: A cost-effective and secure trend. *Biomedical Instrumentation & Technology* January/February 2005. 7.

²⁷ ANDRIOLO, Violetta: Use of telemedicine in the European penitentiaries: a 2015 survey. *European Journal of Public Health* 2015/3. 30.

²⁸ GUALANO, Maria et al.: Use of telemedicine in the European penitentiaries: Current scenario and best practices. *The European Journal of Public Health* 27(1) 2016. 30–35.

²⁹ Airedale NHS Foundation Trust: Telemedicine in prisons.

<http://www.airedale-trust.nhs.uk/services/telemedicine/telemedicine-in-prisons/> (2019.05.25.)

Az Angliai alkalmazásról bővebben SHAH, Situl: An investigation into the provision of primary healthcare services to HM Prisons using CISCO Health Presence for telemedicine applications. 2014 <http://www.slideshare.net/SitulShah/telemedicine-for-prisons-finalexternal> (2019.05.21.)

³⁰ Airedale NHS Foundation Trust: Help for prisoners.

<http://www.airedale-trust.nhs.uk/services/telemedicine/case-studies/help-for-prisoners/> (2019.05.21.)

történő alkalmazásával 13 millió dollárt spórolt meg az államnak nagyrészen a szállítási és biztonsági költségek csökkentésével.³¹

Egy, a fiatalokú fogvatartottak körében végzett kutatás³² azt igazolta, hogy a várakozási idő a telemedicina alkalmazásával 57%-ban csökkent, köszönhetően többek között a szállítási procedúra, illetve a szállítások miatti késések kiküszöbölésének. A vizsgálat egyúttal arra is rámutatott, hogy a program révén szignifikánsan javult a kezelésekhez való hozzáférés, így az ambuláns látogatások száma 40%-kal nőtt, míg a sürgősségi ellátásokban 7%-os visszaesés mutatkozott.

Davies és kollégái tanulmánya³³ pedig azt tárta fel, hogy az eljárás kiválóan alkalmazható pszichiátriai rendellenességek esetén is. A kezelés korai megkezdése mellett a telemedicinával javult az ellátás színvonala és egyúttal csökkent a beteg fogvatartottak kórházban tartózkodásának időtartama.

Doarn-ék munkája ugyancsak arra mutatott rá, hogy a telemedicina költséghatékonysága mellett képes növelni az ellátás színvonalát egyrészt a szakellátáshoz való könnyebb hozzáférés révén, másrészt pedig a szakorvosok és az ápolók együttműködésének köszönhetően.³⁴ Mindamellett ez a technikai újítás bizonyos esetekben alkalmas lehet az egészségügyi személyzet munkaterhének csökkentésére is.³⁵

A telemedicina lehetséges korlátja lehet ugyanakkor, ha az eljárás nem talál megfelelő elfogadottságra a végrehajtási intézetek egészségügyi személyzete vagy a kórházi orvosok részéről, illetve számolni kell a technikai felszerelés költségeivel is.³⁶

Az új technológia vitathatatlan előnyei mellett *Wallace és kollégái*³⁷ arra hívják fel a figyelmet, hogy az eredményesség kulcsa az „emberi részben”, a felek közötti kommunikációban van. Példaként a Görögország által 1999-ben bevezetett telemedicina sikertelenségére utaltak, ahol a legfőbb akadályt az egészségügyi rendszer rugalmatlansága és a büntetés-végrehajtás bürokráciája jelentette.³⁸ Az

³¹ CLARK, C.: A Captive Audience — and Providers — Benefit from Telemedicine. *Health Leaders Media* February 03, 2010. <https://www.healthleadersmedia.com/strategy/captive-audience%E2%80%94and-providers%E2%80%94benefit-telemedicine> (2019.05.29.)

³² FOX, Karen C. – SOMES, Grant W. – WATERS, Teresa M.: Timeliness and access to healthcare services via telemedicine for adolescents in state correctional facilities. *Journal of Adolescent Health* 41 (2007). 161–167.

³³ DAVIES et al.: A hospital driven telepsychiatry initiative to improve patient care and reduce costs. *North Carolina Medical Journal* 73(3) 2012. 228–230. hivatkozva PFORTMUELLERA, C. A. et al.: Emergency department admissions to a prison hospital: a retrospective cohort study from Switzerland. *Swiss Medical Weekly* 2013. 143.

³⁴ DOARN, Charles et al.: Integration of Telemedicine Practice Into Correctional Medicine: An Evolving Standard. *Journal of Correctional Health Care* 11(3) 2005. 253–270.

³⁵ DUBOIS, Christophe et al.: *Organization models of health care services in prisons in four countries*. Health Services Research (HSR) Brussels: Belgian Health Care Knowledge Centre, 2017. 37.

³⁶ AJAMI, Sima – ARZANI-BIRGANI, Arezo: The Use of Telemedicine to Treat Prisoners. *Journal of Information Technology & Software Engineering* 2013. /the-use-of-telemedicine-to-treat-prisoners-2165-7866.S7-e002%20(1).pdf (2019.05.29.)

³⁷ WALLACE, D. L. et al.: A systematic review of the evidence for telemedicine in burn care: with a UK perspective. *Burns* 38 (2012). 465–480.

³⁸ Bővebben ANOGIANAKIS et al.: Developing prison telemedicine systems: the Greek experience. *Journal of Telemedicine and Telecare* 2003/9. 4–7.

Amerikai Polgárjogi Szövetség nemzeti börtönprojektjének igazgatója pedig amerikai viszonylatban fogalmazta meg, hogy a telemedicina olcsósága miatt a börtönkörnyezetben mértéktelenül és nem megfelelően kerül alkalmazásra: az eljárást ugyanis gyakorta a helyi személyzet helyett és nem annak kiegészítésére használják.³⁹

5. Zárszóként

A jelen tanulmány keretei között bemutatott videokommunikációs technológiák kedvező tapasztalatai azt sejtetik, hogy a közeljövőben feltehetőleg egyre több országban mutatkozik majd igény a büntető igazságszolgáltatás területén történő bevezetésükre. A távtárgyalások már hazánkban is megvetették a lábukat és többnyire pozitív visszajelzések kísérték alkalmazásukat. Mindhárom videokommunikációs megoldás megfelel a hatékonyság és a költségkímélet kívánalmának, ugyanakkor bizonyos árnyoldalakkal is rendelkeznek. Olyan interakciókat eredményeznek ugyanis, amelyeknél a hagyományos szemtől-szembe kapcsolatokat, azok személyes jellegét egy virtuális, személytelenebb közeg veszi át. A videokapcsolat által átformált helyzet átalakítja, formálja annak szereplőit is: a bírák, az egészségügyi személyzet, a végrehajtás, a jogi képviselők és a fogvatartottak oldalán is a korábbiaktól eltérő készségeket és képességeket, illetve hozzáállást feltételez.

³⁹ OLLOVE, Michael: State prisons turn to telemedicine to improve health and save money. The PEW Charitable Trusts, *Stateline*, Januar 21, 2016.; <http://www.pewtrusts.org/en/research-and-analysis/blogs/stateline/2016/01/21/state-prisons-turn-to-telemedicine-to-improve> (2019.05.20.)